

RECENZIA

Natália Kaščáková: Obranné mechanizmy z psychoanalytického, etologického a evolučno-biologického aspektu.

Vydavateľstvo F, Pro mente sana s.r.o., Trenčín 2007, www.vydavatelstvo-f.sk

Mezi základní a především didaktické texty řadím útlou paperbackovou práci *Obranné mechanizmy z psychoanalytického, etologického a evolučno-biologického aspektu*. Byl jsem překvapený, jak mne několik skálních biologicky orientovaných psychiatrů pochvalně referovalo o této důkladné přehledové monografii. Zajímalo mne, čím se cítili být u tak specifického tématu obran zaujati. Myslím, že slovenská psychiatrická a psychoterapeutka Natália Kaščáková na 121 stranách zvolila především srozumitelný a přístupný jazyk i pro profesionály bez psychoanalytického vzdělání a originálně doplnila psychoanalytický pohled o perspektivu psychoekologickou (význam obranných opatření ke stabilizaci sociálních vztahových sítí), etologickou a evolučně-biologickou.

Autorka byla nucená překonat některé koncepční a metodické nesnáze. Neexistuje totiž jednotný jazyk obranných mechanismů ani jejich společná klasifikace, ale ani „slovník vzájemně se vylučujících definic pro obranné mechanismy.“ V souladu s Vaillantem (1992) autorka oprávněně uvádí některé z problémů při definování obran:

1. Obrany nelze přesně vizualizovat, namísto toho nezbývá než si je uvědomovat v systematickém zkrácení těch údajů, které můžeme pozorovat.
2. Obrany popisují spíše procesy, které vždy vzdorují přesným definicím nebo měřením. Proces obvykle definují metaforou, které dokáží tlumočit mnohostranné významy.

3. Obrany patří k extrémně krátce trvajícím, prchavým jevům, které se zřídka vyskytují izolovaně. Proto zůstávají definice jednotlivých obran nevyhnutelně redukcionistické.

Toho si především byla autorka vědoma a po představení historie konceptu obranných mechanismů přibližuje jednotlivé obranné operace nejen definičně, ale snaží se je i názorně dokládat klinickými ukázkami. Do „užšího výběru“ se dostaly obrany všeobecně akceptované psychoanalytickou literaturou: vytěsnění, potlačení, sublimace, altruismus a altruistické odstoupení, anticipace, humor, přesunutí, reaktivní výtvar, odčinění, izolace, intelektualizace, schizoidní fantazie, hypochondriáza, obrácení proti sobě, identifikace s agresorem, štěpení, disociace, agování, projekce, projektivní identifikace, popření a zkreslení. Za tento přehled je vhodně zařazená hypotetická kasuistická ukáзка ilustrující zralé, neurotické, nezralé a psychotické obrany. Kapitola Výzkum obranných mechanismů odráží rostoucí výzkumné zaujetí až nadšenectví některých kruhů psychoanalytické komunity a přibližuje zajímavé Vaillantovy studie (1992, 2002) o výskytu obranných mechanismů, stupni jejich zralosti a našich možnostech tyto obrany spolehlivě posoudit.

(pokračovanie na strane 130)

Natália Kaščáková: Obranné mechanizmy z psychoanalytického, etologického a evolučno-biologického aspektu.

Vydavateľstvo F, Pro mente sana s.r.o., Trenčín 2007, www.vydavatelstvo-f.sk

(pokračovanie zo strany 120)

Interakční hledisko a interpersonální důsledky obranných mechanismů (zejména na základě prací Jürge Williho, 1992; Karla Königa, 1996; Stavrose Mentzose, 2000) vysvětlují podkapitoly Použití obrany s cílem udržet si vztah, Delegování rolí, Působení partnera na obrany a Obrana a její ochranná funkcia a terapeutické implikácie. Smysluplnost a adaptivní ráz obranných strategií podtrhuje poslední třetina textu, která humanitně vzdělaným psychoterapeutům zprostředkovává poznatky z „jiného břehu“: etologie, evoluční biologie a neurobiologie. Patří sem například kapitoly Etologické profily depresivních pacientov, Depresia ako modus zarazeného úniku, Obranné mechanizmy ega z etologického hlediska nebo Funkcie vytesnenia z evolučného aspektu.

Publikaci uzavírá pečlivě zpracovaný pětistránkový rejstřík použité literatury. Překlady hojných citací zahraniční literatury místy ponechávají původní anglický jazykový styl (nadbytek pasivních tvarů, sloves muset, moci) a anglické výrazy (např. „set implicitných spomienok“, s. 112), což

chvillemi snižuje splavnost textu. Obranné mechanizmy rozšiřují diagnostickou vnímavost a porozumění pro normu i duševní strádání, kvalitně poslouží nejen jako učební text, ale také pro všechny, kteří psychoanalyticou/psychodynamickou teorií vyučují a prezentují.

MUDr. David Holub
holub.mail@gmail.com

Poznámka: MUDr. Natália Kaščáková působí jako psychiatrička a psychoterapeutka v soukromé praxi. Blízká je jí koncentrativně pohybová terapie (psychoanalyticky orientovaná), katatymně-imaginativní psychoterapie a EMDR (metoda zaměřená na desenzitizaci a zpracování psychotraumatu).

Použitá literatura: Vaillant, G.E.: Ego Mechanism of Defense. Washington, American Psychiatric Press, Inc., 1992.